

קצרו
חורסר
ד : -

1966 - 1956

דפד
Kahana

קצרות
חורס
ד : -

1966 - 1956

כפר
Kahana

בית אהרון כהנא

עיריית רמת-גן

בית אהרון כהנא, רמת-גן

אפריל - יוני, 2007

אוצר ראשי ומנהל אמנותי: מאיר אהרונסון

אוצרת התערוכה: אינה ארואטי

מנהלה: גבי דאון

צילום: רן ארדה

עיצוב גרפי: סטודיו אלחסיד-גרומר

דפוס: אלי מאיר בע"מ

2

תודות לאספנים אשר השאילו באדיבותם מאוספיהם:

מיקה אדלר, ערן בן-ברוך - גלריה כנען,

בן-ציון זאב, פנינה זמיר-עמיר, תמי טליסמון,

משפ' רצ'בסקי, תמר שחר

הקטלוג הופק בעזרתם האדיבה של

"חרסה" - יצרני כלים סניטריים בע"מ, באר-שבע

ו"המרכז למחול על-שם רינה בר-און" - חדרה.

תודות לד"ר חיים גרוסמן על מחקר התקופה.

כל המידות בס"מ, עומק / רוחב / גובה (משמאל לימין)

התערוכה "קדרות חרסה" משקפת את התרבות הישראלית
בשנות החמישים והשישים. יצירות הקדרות המוצגות בה
לוקטו מאוספים שונים, אשר נוצרו במחלקה האמנותית של
מפעל «חרסה» בבאר-שבע, בשנים 1956-1966.

«חרסה» - סיפור ישראלי

ד"ר חיים גרוסמן, חוקר תרבות ישראלית

מפעל «חרסה» שייצר כלי חרס לשימוש ביתי ולקישוט, בשנות החמישים והשישים של המאה הקודמת, הוא «סיפור ישראלי». בימי המנדט הבריטי היה מרכז התעשייה הקרמית ממוקם במפרץ חיפה. לאחר הקמת המדינה, הוחלט להעביר את חלקו לבאר-שבע, בשל הקירבה למחצבי החרסית שהיו זמינים בדרום הארץ. כמו יוזמות לכלליות אחרות בארץ, שהופעלו בתנופה בידי הממשל, הכריע גם כאן השיקול הלאומי - חברתי. העלייה הגדולה שהגיעה בשנים הראשונות, פוורה ברחבי הארץ, במטרה לאכלס ביהודים גם את מרחבי הנגב הצחיחים. לאלה נדרשה פרנסה, וזו נמצאה להם באגף לקרמיקה אמנותית של «חרסה», שנפתח ב-1956; והרי לכם פרק נוסף בסיפור קליטת העלייה, כאן בארץ מולדת.

בארץ ענייה, דלת-משאבים ומעוט טכנולוגיה, כמו שהיתה ישראל בימים ההם, היה צורך להישען על כל מקור פרנסה, גם על הייצור השופע, הלא מתוחכם, של אמנות עממית פופולארית, שמאפייניה הם: חומרים טבעיים וזמינים, כוח-עבודה רב וזול, מסורת עממית מיובאת או נרכשת, כמנהג המקום, תוצרת זולה, ובעיקר, יש להודות, חזון והרבה רצון. כך נבע שפע תוצרת של פריטי מתכת דמויי נחושת, בגוון ירקרק, שהופקו בשני העשורים הראשונים על ידי יצרנים רבים. כך בא לידי ביטוי המאמץ הממסדי של «משכית», בשפע בדים, מעילי מדבר ורקמה תימנית. גם «ויצו», על סניפיה

הרבים, לימדה וייצרה בובות לאומיות, כלים וחפצי נוי. למאמץ זה הצטרפו גם מפעלי הקרמיקה «לפיד» ו«נעמן», וכמובן, גם «חרסה». דומה שחזונו הניאו-רנסאנסי של בוריס שץ מייסד «בצלאל», אודות ארץ גדושת אוכלוסין ומרובת סדנאות אמנות להוראה וליצירה, אכן התממש במדינת ישראל הצעירה.

בראשית ימי «בצלאל», נתפסו תוצריה לא כאמנות צרופה, אלא כחפצים שימושיים, כקישוטים ו«סובגירים», הנעשים לשם פרנסה, למרות שנוצרו בלהט אמנותי. ראייה זו של תעשייה ענפה של תוצרי מתכת, עץ, נייר וקרמיקה - כמלאכת אומנות וכתעשייה עממית מסורתית, לא השתנתה גם בעשורים הראשונים, וחלה גם על «חרסה». לא במקרה נכללה הקרמיקה בפרק «מלאכת מחשבת» שכתב ג'ון צ'יני בספרו «אמנות ישראל», ולא במקרה בחר להזכיר בספרו את «חרסה» ואת העיצוב הפונקציונלי של מערכת הקפה שיצר עוז. על פני הכדים שעיצב עוז הוא כתב שהם בגדר «פיסול, יותר מאשר בגדר כלי».

בתקופת «בצלאל» הודגשו המסורת והפונקציונליות. אם אצל שץ ורבן בלט סגנון 'ארט נובו' קישוטי מוגזם ומיושן, הרי שב«בצלאל החדש» התקיים קו עיצובי מינימליסטי של פריטי יודאיקה, ששאב השראה מסגנון בינלאומי מאופק בעיטוריו. השמות השתנו: 'ארץ ישראל' היתה ל'מדינת ישראל', אך דבר לא השתנה: מסורת מקומית, חברה לקישוט מינימליסטי, כדי להציג תוצרת קרמית, שאינה נתפסת כרשאית לחרוג מייצור תעשייתי ומתפקיד פונקציונלי.

ב«חרסה» כבעבר, המשיכו לכבד את המסורת רבת השנים. המימד של מסורת, ידע וטעם אירופאי, כהמשך צפוי להוויית «האמהות

המייסדות" של הקרמיקה הישראלית, כהגדרת עירית ציפר. אומצה תפיסת עיצוב אירופאית, שחברה למזרח הציוני וביקשה לעצב מראה של «ישראליות» חדשה, השוללת כל עבר גלותי, הופכת ברגביה של ארץ התנ"ך ומציעה עתיד מבטיח. הוויית "ימי התנ"ך" שנתקיימה בתוצרי התרבות הציוניים שיוצרו בארץ, קיבלה הד גובר בשנות החמישים, במראות וצורות, בהם שימש הכד על כתפה של נערה עבריינה - בבחינת "מראה חובה". כמו מוצרי ה"נחושת" התנ"כית ישראלית, וכמו תוצרי עץ הזית, היתה גם הקרמיקה ותוצריה בבחינת חיבור אל תבנית עולם קדום בארץ התנ"ך, השב ומתחדש בהווה. כמו בכל פרויקט ישראלי דרוש היה לנו "משוגע לדבר", וזה נמצא בדמותו של נחמיה עוז, מעצב האגף לקרמיקה אמנותית, שריכו סביבו קבוצת עובדים וביקש גם להכשירם כ"כוח חלוץ אמנותי" בדרום הארץ. גם כאן נוצלה הגמישות היצירתית, שנתפסת גם כיום כתכונה ישראלית אופיינית: במפעל התעשייתי ובתנוריו הגדולים נוצלו החללים הקטנים שבין הכלים הגדולים, לטובת מוצרי מחלקת האמנות...

במאמרו "ראשית הקרמיקה הישראלית 1932-1962" מיפה גדעון עפרת שני כיווני עשייה קרמית: סגנון קלסי מעוטר ודקורטיבי פולקלוריסטי באופיו, אוריינטליסטי ונעים לעין, וקו אחר המבקש להבליט מקומיות של חומר, דגש על צורה ולא על זיגוג ועיטור. גם בשפע הקרמיקה התעשייתית שהופקה בארץ-בישראל של שני העשורים הראשונים ניכרו מגמות אלה. "לפיד", "נעמן" ומפעלים רבים אחרים, בחרו בעיקר קו עיצובי מעוטר ומקושט, שתאם עולם ייצוגים מוכר ומבוקש על ידי הצרכן הישראלי, שביקש לו מעט נוי

בדירת השיכון המיוחלת. «חרסה» של עוז בחרה בעיקר בסגנון אחר שביקש גם לעצב "ישראליות" ולא רק לספקה. מגוון של צורות פיסוליות ברובן, בהשראתו של עוז, שיו מראה ייחודי לאגרטים של «חרסה». דגש רב על צורה, שהעבד המינימלי נועד בדרך כלל להבליטה, ולהביא אל מתחם הבית קישוט עם ניחוח, טעם וגוונים של מדבר, שכולו מרחב מקומי «שלנו».

אפילו החתימה של "עוז", ואחריו של "עמיר" - «חרסה»-באר שבע, בעברית או באנגלית, והרי לכם לא רק ציון עובדתי של פירמה ומקום ייצור, אלא חותם זהות ישראלי המתהדר במראה-מקום חלוצי.

«תוצרת ישראל» הוצעה לקהל בארץ, ולא פחות מזה, לקהל יהודי בחו"ל, ובעיקר בארצות-הברית. היה זה בבחינת תנאי מובהק להמשך הפקתה של תעשיית הישראליות בקצב ובהיקף, שעלה בהרבה על צרכיה של אוכלוסיית הארץ. כל יהודי חם וטוב לב, ראה לעצמו חובה ציונית, לרכוש לעצמו פריטים מן הארץ. גם תוצרת «חרסה» היתה חלק מן השפע שניתך על יהודי התפוצות ב"שבועות המכירה" שנערכו בניו-יורק. מקץ שנות דור יעשו רבים מתוצרים אלה "עלייה" מחודשת אל ליבם, כיסם וביתם של אספנים, שלמדו לימים להכיר בערכה ויופיה של התוצרת ההיא, שהיתה ואיננה עוד.

ואיך אפשר לנו בלי "סוף ישראלי"? הטכנולוגיה המואצת שהחליפה את המלאכה, בישראל שהחלה לשנות את פניה כבר בשנות החמישים. «תוצרת חוץ» החלה להחליף את התוצרת הישראלית, ומשמעות הדבר - ויתור על הניסיון ליצור סגנון ישראלי, שפינה

מקומו ונסוג מלפני תעשיית העולם הגדול. אבדה הגאווה בתוצרת המקומית העממית הישראלית. חלה נטישה איטית של חלום הנגב הפורח ומתפתח ונהירה לכיוון המרכז הנוח. זה התרחש בשילוב עם אבדן גישה ממסדית של דאגה לפריפריה, ועם הפרטה, המחזקת עוד יותר את מרכז הארץ השבע. זה הוביל לסגירת המחלקה במפעל «חרסה» ב-1966, ותם לו עוד סיפור.

דנקנר וטרטקובר בנו, בספרם "איפה היינו ומה עשינו", מילון דימויים של שנות החמישים והשישים. המונח "לוקסוס" עוטר על-ידם בתצלום של "סלון" ישראלי שבו ישובה לה גברת נאווה. ספה וכורסאות, מזנון גדול, שאין בלתו, גדוש חפצי-חן, השלים את ריהוט החדר. בקדמת החדר בולט לו כד של «חרסה» במראה וצבע כל כך ייחודיים - סמן נוסף של מראה ישראלי.

תמונת כד מתוצרת «חרסה» ובו צרור פרחי בר, המקשט סלון בורגני - הוא סיפורה של מציאות אורבנית זעיר-בורגנית, המבקשת להתנאות בצבעי חלום האתוס החלוצי-חקלאי וסמליו. וכי מה היה במקומותינו "ישראלי" יותר מן הרצון להתגורר בעיר, ורצוי בעיר הגדולה תל אביב, ולהמשיך ולדבר גבוהה גבוהה ביישוב הנגב? בן-גוריון נאה דרש ואף הלך להתגורר שם, אנחנו ממש לא.

אז מה היה לנו? עבר מקראי-מקומי של חרס, כחומר של קיום. הווה ישראלי מתחדש בשנות החמישים, בארץ דלת אוכלוסין, שבניה שבים אל מדיניות של פיזור אוכלוסין ויצירת מקורות פרנסה להפקת תוצרי אמנות שימושית, הנסמכת על חרסית זמינה ועל הרבה רצון טוב. ועתיד שכולו געגוע אל תוצרת «חרסה» בצבעי המדבר, באמצע "שום-מקום" בדרום הרחוק, אבל עם הרבה מאוד תקווה ותום.

נחמיה עוז במחלקה האמנותית של מפעל "חרסה"

בשנת 1956 נוסדה המחלקה לאמנות במפעל «חרסה» בבאר-שבע, ביוזמתו ובניהולו של נחמיה עוז, יליד גרמניה, תושב זכרון יעקב. השכלתו כוללת לימודי קרמיקה ופיסול באיטליה, למודי הנדסה קרמית בהולנד, באמסטרדם ובשטומברס. נסיונו כלל ניהול בית-מלאכה לקדרות בלונדון.

בימי שהותו בלונדון נפגש במנכ"ל "כור" דאז - אהרון רמז, אשר בישר לו אודות העברת המפעל לכלים סניטריים, «חרסה», מחיפה לבאר-שבע, וסיפר לו על המפעל ההולך ומוקם בדרום הארץ. עוז שאף להקים מחלקה לקרמיקה אמנותית, בתוך מתחם המפעל שיועד אמנם לתעשיית כלים סניטריים.

המטרה העיקרית היתה להקים דור קרמיקאים באזור-הפיתוח של באר-שבע, לפתח אמנות ישראלית מודרנית המושתת על מוטיבים מדבריים קדומים, שהם אנטיזתה לסגנון הגולה האירופי, ועל שימוש בחומרי הגלם שמוזמן הנגב.

נחמיה עוז פתח אכן מחלקה לעיצוב מוצרי אמנות קרמיים, והעסיק עובדים, שלא היו בהכרח בעלי נסיון בתחום הקרמיקה, אך היו בעלי רקע אמנותי כלשהו. זאת היתה ראשיתה של יוזמה אמנותית בעיקרה, שנעשתה בשיתוף עם פנינה זמיר [עמיר].

הוקמה סדנת-יוצר לכלים בעיצוב אישי לא-תעשייתי. נעשה שימוש בחומר הלבן הנקרא "ויטריאז", המשמש ליצירת הגופים הסניטריים. בשלב הבא עברו היצירות לעיטור במכחולים. גם על מלאכת הצביעה

והעיטור במכחולים חלש עוז, והוא הקפיד על קשר צורני בין צורת הכלי ובין דגם העיטור.

בשלב מאוחר יותר, כשרכשו מיומנות, יכלו המעטרים לעבוד בצורה עצמאית, לפתח סגנונות ייחודיים, בעלי נופך אישי ואף לנהל קווי ייצור. כל כלי זכה לחתימת יוצרו בתחתית, לצד חתימתו של המעטר, בנוסף לחתימתו של עוז. הסידרה הראשונה של תוצרת "חרסה" הוצגה בתערוכה בגלריה "טרקלין" בחיפה. קבלת הפנים המקומית למוצרים אלה היתה מסוייגת בתחילה, אך במשך הזמן הם חדרו לתודעת הצבור והתקבלו בהתלהבות - מה שהביא להתפתחות המחלקה והנפקת סדרות נוספות של כלים.

בסוף שנות ה-50 נפתח קורס בן שנתיים להוראת קרמיקה שימושית, ביוזמתו ובניהולו ובהדרכתו של נחמיה עוז, ובשיתוף עם משרד העבודה. בקורס למדו עולים חדשים, ובמיוחד עולות.

על מנת להרחיב את צוות המדריכים, הצטרף גם רולף פלדמן, יליד גרמניה, ניצול שואה, לימים מהנדס קרמי ראשי במפעל "חסין אש" ו"נעמן".

ב-1959 תוגבר מפעל «חרסה» בקבוצה, שהוכשרה בקורס הנ"ל, ותרמה רבות למקצועיות המחלקה. אמנם קווי הייצור תוגברו, אך מכל דגם ייצרו רק 150 כלים, ולכל חמישה כלים היה עיטור זהה שבוצע ידנית. במשך הזמן נוספו טכניקות חדשות של עבודת אבניים ושל בניית יד.

את כל הזיגוגים (הגלוזרות) למוצגים שיוצרו במחלקה, הרכיב עוז במו ידיו ונתן הדרכה אישית לעושים במלאכה. לכל עובד היה תפקיד ידוע בתהליך היצירה. שלושים העובדים לקחו חלק פעיל,

תפקיד ידוע בתהליך היצירה. שלושים העובדים לקחו חלק פעיל, יצירתי ומגוון שתרם לחדוות היצירה במחלקה.

נחמיה עזו פרש ממפעל «חרסה» ב-1960, אמנם המשיך בפיקוח עליון, אך את המשך הניהול האמנותי הפקיד בידי פנינה זמיר [עמיר]. את הניהול האדמיניסטרטיבי הפקיד בידי אחד העובדים. המחלקה האמנותית התנהלה עד 1966.

תיעוד מחקרי מעמיק וסימון כרונולוגי של המועדים המדויקים בהם יוצרו הדגמים - אינם בנמצא, ועל-כן הסתפקנו במידע שנצבר אצל האספנים.

יצירות הקדרות למיניהן - האגרטים, הקנקנים, הצנצנות, הקערות, המגשים, המאפרות וכו', עוצבו בידיו האמונות והרגישות של עזו. הרפרטוראר הפיסולי שהניב עזו היה בעל אוריינטציה מודרניסטית צורנית, עם ניחוח לוקאלי ישראלי. הוא הציב לעובדיו אתגרים שואפי שלמות אמנותית. המוצרים שהופקו במחלקה הקרמית במפעל, למרות היותם פונקציונליים באופיים, ביקשו להם מקום בעולם האמנות. על פי תפיסת עולמו של עזו אין לשים מחיצות בין אמנות ואומנות. הסגנון שיצר עזו מוזהה כשפה ייחודית לו, המתאפיינת בא-סימטריה, בצורות חופשיות לעתים אף אמורפיות. מספרים עליו כי עבד מתוך להט אידיאולוגי אוטופי, שאף ליצור אמנות מקומית שורשית, וכי ראה את עצמו כמייסד זרם חדש של אמנות עיצוב תעשייתי.

מעבר להתמודדותו עם שימוש בחומר גלם שנועד במקור לתעשיית הגופים הסניטריים ועם שבירותם של התוצרים, ניסה נחמיה עזו לנסח גם קונספט עיצובי צורני ליצירת הכלים והמוטיבים לעיטור הכלים. המאמץ להיות חדשני הניב גם כלים מסועפים, אשר מכל זווית ראייה נראים שונה ומעוטרים שונה.

נופי הנגב, אווירת הקירבה אל הבדואים, הגמלים, נופי הדיונות וחולות המדבר משתקפים בצורות, בדגמים ובאיורים שעל תוצרי "חרסה". גם חיפויי הגלזורות משקפים את הגוונים הלוקאליים של האדמה היבשה או הסלעית, לסוגיה.

עיטורי הכלים שאובים מהפולקלור המקומי - מחוללות עם כדים, סצינות אוריינטליות של רועים בנופי הגליל - כל אלה יחד ביטאו עבור עזו את התגלמות החלום הציוני.

יש באוסף אגרטלים המאזכרים בצורתם דמויות אנוש, בחלק מהם כמו מודגשת א-סימטריה באברי הגוף. במקרים מסוימים שימשו הכלים כמצע לציור חופשי, שהדגיש את הדימוי האנושי שלהם. ב"ראשם" של אגרטלי הדמויות נפער במרבית המקרים פתח שימושי רחב.

לעתים קרובות מופיעים בעיצובו של עזו מוטיבים וסמלי פריון. הכלים מרובי-הזרועות והאגרטלים עם הפיות בעלות צורות הירח, מאזכרים סמלי פריון כנעניים.

הכלים הפונקציונליים - כדים, צלוחיות, קעריות, קנקנים, כלי חרס מיניאטוריים - חלקם עטורים במעין מעשה "רקמה", או בהטבעות בצורות של מרובעים בתפוזת סדורה, או בקווים אנכיים החובקים את הכלי, בגווני אדמה או בגוונים פסטליים. קיים איוון בין חלוקת משטחי הצבע על פני הכלים. הקומפוזיציה בין הקווים האופקיים המצויירים במכחול ובין האנכיים מתוכננת היטב.

יש והחומר מוטבע ברצף של מרובעים, הסדורים בשורה מסביב לכלי ומעטרים אותו. יש כלים המצויירים ביד חופשית, בקווים מעגליים או קשתיים, במיקומים שונים על-פני הכלי ובאסוציאציות אישיות וחופשיות. בכלים השימושיים העיטורים הם יותר בעלי אופי דקורטיבי. הדגמים סדורים בתחביר צורני שהוא גם מגוון וגם מהווה שפה סגנונית מובחנת. התכלית התעשייתית של תוצרי "חרסה" הניבה סדרות של כלים, בסדרות של דגמים וזיגוגים בוריאציות משתנות.

השולחנות - שמשטחיהם שובצו באריחי קרמיקה היוו מצע לציורי דמויות-אנוש מחוללות, שצוירו במשיכות מכחול סוערות ובתנועה.

רישום הדמויות ממועט פרטים ורומזני, די בקו לרמוז על לבוש או כובע. שולחנות אלה הם מעשה אומנות דקורטיבית.

האגרטלים הזעירים בעלי הפיות הזעירות מעוטרים בשפתותיהם בקווים שחורים או בציורי צלליות של מסכות. אגרטלים אחרים מעוטרים בסגנון המאזכר את העדינות יפנית; באחרים יש השפעות של מסכות אפריקניות.

הצופה ימצא את עצמו נע בתערוכה בין ערב-רב של יצירות קדרות. רובן נוצקו בתוך תבניות תעשייתיות, אך מגע המכחול על כל כלי הוא מגע אישי; כל כלי צויר בנפרד בעבודת יד.

הכלים למיניהם, הצורות השונות, שלל העיטורים והציורים בסגנונות השונים, ההטבעות והחריצים בתוך החומר - כולם מעידים על הכבוד הרב שרחש נחמיה עזו לחומר שנילקח מן הטבע וכן על כשרונו. את חזונו הוריש עזו לממשיכת דרכו פנינה זמיר [עמיר] ולכל עובדיו במחלקה האמנותית במפעל «חרסה».

קבוצת העובדים במחלקה האמנותית במפעל «חרסה» התגבשה לסדנה של אנשי מקצוע מיומנים ומעורבים בעשייה האמנותית. רובם היו בוגרי הקורס לקרמיקה, רובם היו בעלי רקע אמנותי זה או אחר, וכולם היטו שכם להגשמת החלום הציוני-אמנותי שיפריח את הנגב.

אינה ארואטי - אוצרת.

פנינה עמיר [זמיר] ילידת רומניה, 1929 - עלתה לישראל ב-1940, למדה ציור בפריס, עבדה כשוליה במפעל "לפיד" בת"א. ב-1955 הצטרפה לסדנה ב-"חרסה" עם נחמיה עוז ובהדרכתו, עבדה תחילה בעיטור המוצרים ובהמשך גם בעיצובם. ב-1958 השתלמה באיטליה אצל אמן הקרמיקה Gianbatista Valentini ובטכנולוגיה קרמית ב-Faenza. ב-1960 התמנתה לניהול האמנותי של המחלקה ב-"חרסה" ואת תפקידה זה מילאה עד 1965. פנינה עמיר (זמיר) עוסקת עד היום באמנות קרמית בסטודיו משלה בתל-אביב.

חנה פרנק [רבין] ילידת גרמניה, 1928 - עלתה לישראל ב-1936, הצטרפה ל-"חרסה" והתמחתה בעיקר בעבודת העיטור. פרשה ב-1959 ופתחה סטודיו עצמאי בחולון.

חנה שופמן [יצחקי] ילידת פולין 1930 - עלתה לישראל ב-1940, למדה ספרות עברית בירושלים ובנורבגיה. התקבלה למחלקה ב-"חרסה" ועסקה בעיטור. ב-1960 עברה לירושלים ופתחה סטודיו לקדרות ופיסול קרמי.

תמר שחר ילידת צ'כוסלובקיה, 1934 - ניצולת שואה. עלתה לישראל ב-1949 בעליית הנוער. למדה ציור ומלאכה בסמינר הקבוצים. הצטרפה ל-"חרסה" ב-1956 ועבדה בעיטור המוצרים עד לסגירת המחלקה. היום היא עוסקת באמנות קרמית בסטודיו בבאר-שבע.

דן ארביד יליד אנגליה, 1929 - למד חייטות, עלה לישראל ב-1955, הצטרף ל-"חרסה" ב-1956, עבד והתנסה ביציקות גבס ובכל תהליכי הייצור. ב-1957, חזר לאנגליה, למד ולימד ב-Central School of Art בלונדון והיה לאחד הקדרים המובילים.

זוהבה גולדשטיין [גושן] ילידת ישראל 1939 - התקבלה בנערותה ל-"חרסה" ולמדה לעטר במכחול בכשרון רב. ב-1963 עברה לעבוד במפעל "לפיד" בת"א, עסקה בציור וברישום והציגה בתערוכות.

פרנסיס סוקולוב ילידת אנגליה, 1934 - הצטיינה בעיטור המוצרים בשנים 59-1957 חזרה ללונדון והקימה להקת פופ. היום היא מנהלת מוזיקלית וזמרת מובילה.

עליזה מאיר [פלדמן] ילידת עירק, 1939 - עלתה לישראל ב-1951 הצטיינה בעבודה על אבניים. היא היחידה שעסקה בכך, שכן רוב הייצור התבסס על יציקות. עבדה במחלקה עד סמוך לסגירת המחלקה, אז עברה לעכו ועבדה בבית-החולים לחולי נפש "מזרע". לאחר מכן פתחה סטודיו לקרמיקה בנהריה.

ז'קלין ביטון ילידת תוניס 1929 - עלתה לישראל ב-1956. כיירה כדים בעבודת יד ובטכניקות שונות בהשראתו של נחמיה עוז.

נעמי אוריאן ילידת ירושלים, דור שביעי בארץ, למדה עיצוב תכשיטים ב"בצלאל", עסקה ב-"חרסה" בעיטור הכלים. לאחר פרישתה המשיכה

בעיצוב תכשיטים.

ביותר שנודע במחלקה. לאחר מכן המשיכה ב'בצלאל' באמנות הרישום וכן ברפוי בשיטת אלכסנדר.

שולה עיני ילידת עירק, הצטיינה בעיטור מעודן וחופשי של המוצרים.

יהודה קורן יליד ארגנטינה עלה לישראל ב-1958, עבד ב«חרסה» ב-1962 בעיטור וב-ג'יגר. לאחר מכן עבר למפעל «לפיד» בת"א ולימד טכנולוגיה בבית-הספר וי"ו. פתח סטודיו לקרמיקה, מלמד ב'בצלאל' בירושלים. מאז 1971 הוא יועץ למפעל «מינרקו» לחומרים לקרמיקאים.

משה אגמון יליד הולנד, צייר, עבד בעיטור הכלים, לאחר מכן חזר להולנד והמשיך באמנות הציור.

מוריס מנס יליד רומניה, פסל, עבד כשנתיים ב-«חרסה». לאחר מכן פתח מפעל לקרמיקה בהרצליה.

פנינה זמיר - עמיר.

בנימין בוכבינדר יליד ברזיל, צייר, ניהל אדמיניסטרטיבית את המחלקה במשך כשנה. עבד כמעט. עם פרישתו פתח מפעל קרמיקה בקיבונו ברור-חיל. לימים עבר ליפו עם המפעל והמשיך בציור וביצע ציורי קיר גדולי מימדים.

חייב ואלברג יליד הולנד 1935, בן למשפחה מחסידי אומות העולם אשר הצילה יהודים במלחמת העולם השנייה. משפחתו היתה משפחת קדרים ידועה. התארח ב-«חרסה» ב-1961. הצטיין בעבודת האבניים ביצירות גדולות-מימדים ופיתח גלזורות. חזר להולנד והמשיך במסורת המשפחתית של עבודת הקדרות ופיסול קרמי סביבתי.

פיאה הלוי ילידת איטליה, עלתה לישראל ב-1962, עסקה בעיטור, יצירות, שנבחרו והוזמנו ע"י יבואן אמריקאי בקנה המידה הגדול

14

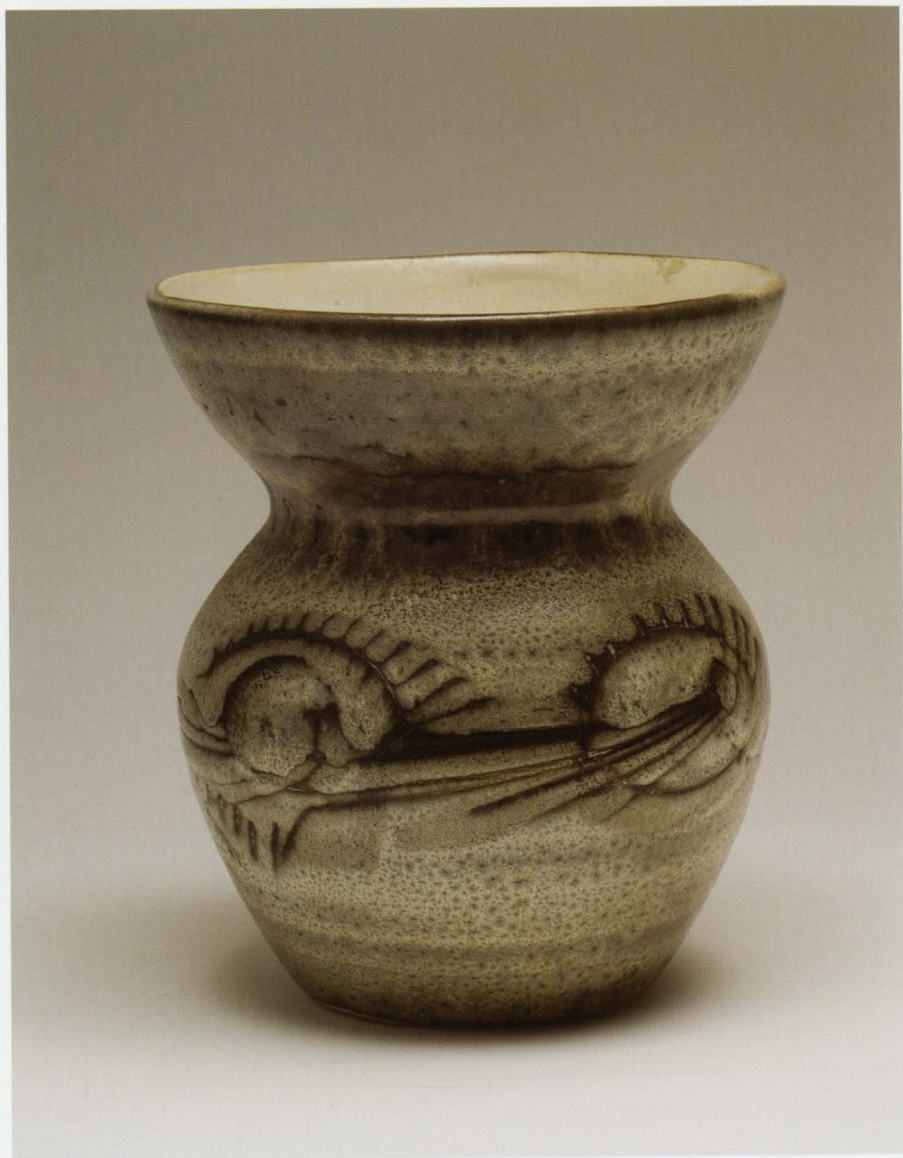
מ"ד 9 / 15

מ"ד 31 / 10 / 4

מ"ד 12 / 14

מ"ד 22 / 19

מ"ד 18.5 / 10.5 מ"ד 21.5 / 9

מ"ד 11.5 / 20

מ"ד 23.5 / 10.5 / 9

מ"ד 41 / 37 / 17

מ"ד 25 / 15

מ"ד 4 / 20

מ"ד 11 / 15.5

מ"ד 26 / 41

מ"ד 20.5 / 18.5

מ"ד 17.5 / 6.5

11.5 / 20 ס"מ

מ"ד 8.5 / 14.5

מ"ד 23 / 14 / 16

מ"ד 9 / 14

מ"ד 7 / 17

מ"ס 25 / 20

מ"ס 23 / 23

מ"ס 6 / 13

מ"ס 15 / 41

מ"ס 17 / 14

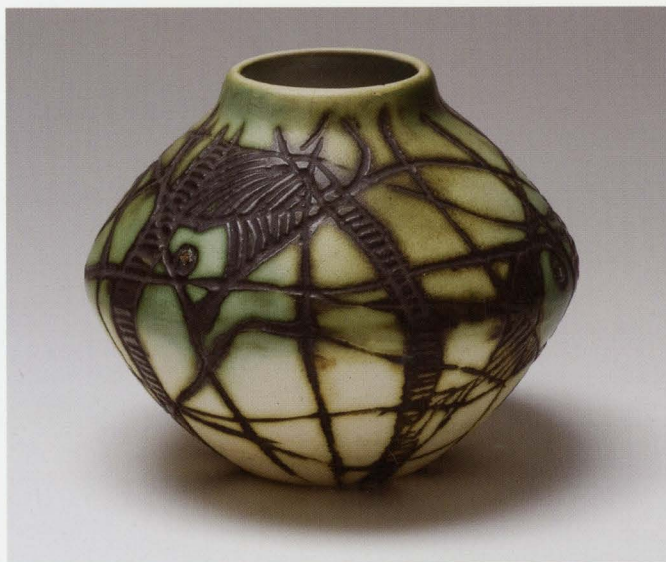
מ"ס 11 / 13

מ"ד 32 / 46 / 15

מ"ס 11 / 13

מ"ס 14 / 16

מ"ס 30 / 15

מ"ס 43 / 13

מ"ד 43 / 39 / 18

מ"ד 62 / 26 / 14

מ"ס 47 / 30 / 12

מ"ס 27 / 18 / 16

מ"ס 32 / 43 / 15

מ"ד 28 / 25

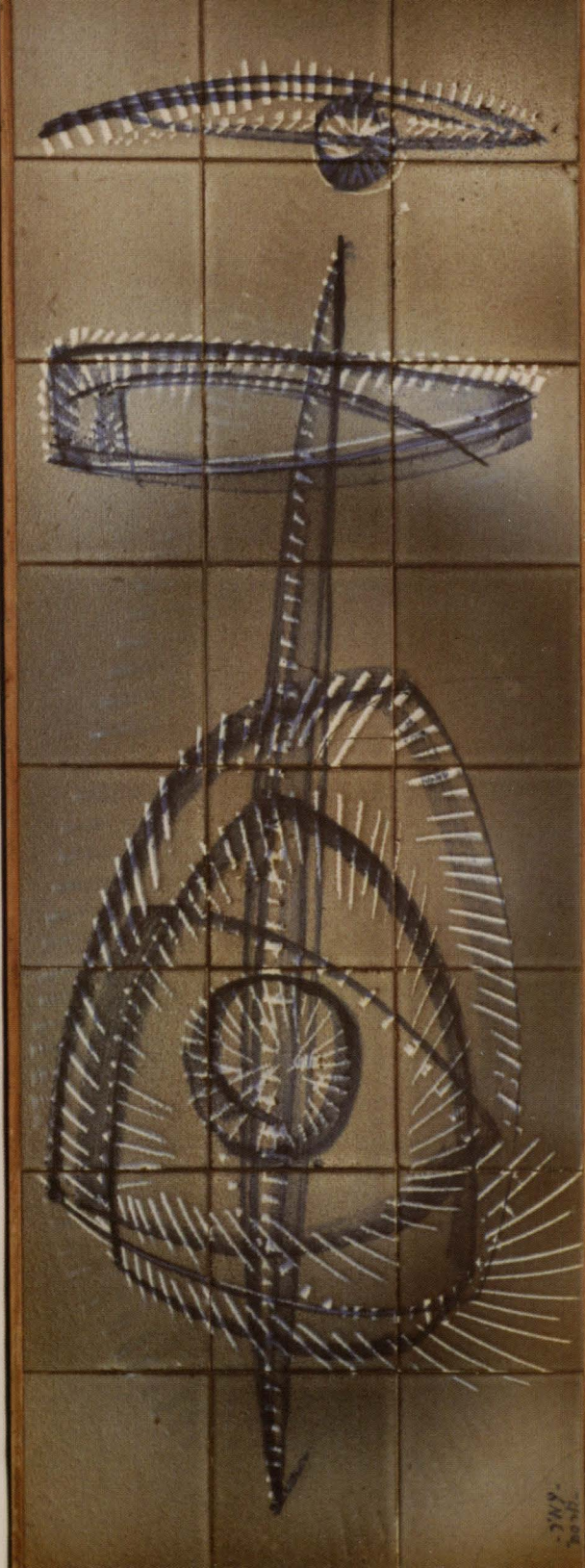
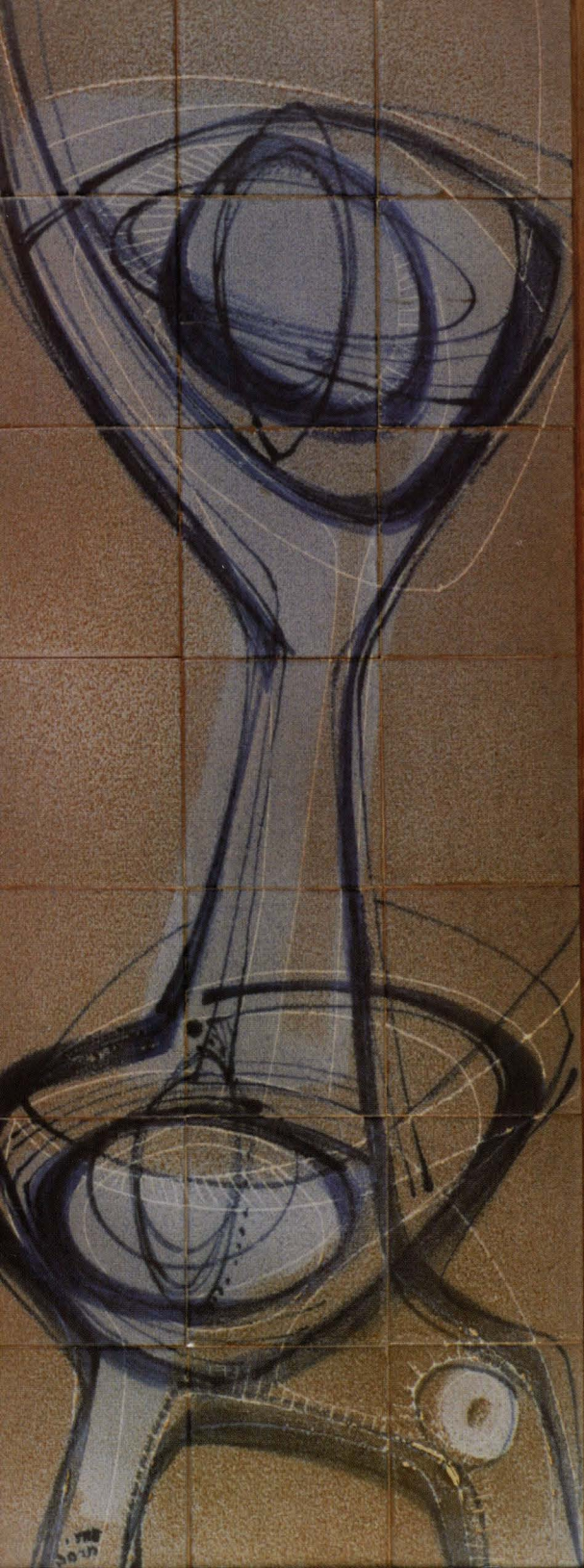

54

מ"ס 108 / 47.5

מ"ס 140 / 46

מ"ס 31 / 41 / 16

56

מ"ד 43 / 20 / 13.5

מ"ד 12.5 / 21

מ"ד 27 / 27

מ"ד 26.5 / 23

מ"ד 21 / 41 / 19

מ"ד 3.5 / 28 / 26

מ"ס 12 / 18

מ"ס 29 / 22 / 23

מ"ד 4 / 14.5

מ"ד 37 / 14

מ"ס 6 / 5

מ"ס 11 / 8

מ"ד 25 / 8

74

מ"ס 26 / 22

מ"ס 17 / 18

מ"ד 6 / 23

כ. כהנא
Kahana

בֵּית אַהֲרֹן כַּהֲנָא BEIT AHARON KAHANA

רח' רוקח 147, רמת-גן טל: 03-7523348